

Nr 887

Av fru **Gärde Widemar** och herr **Sjönell**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 96, med förslag till lag om ändrad lydelse av 6 kap. 3 § och 15 kap. 14 § föräldrabalken m. m.*

(Lika lydande med motion nr 722 i Första kammaren)

Sedan föräldrabalken antogs år 1949 har åtskilligt inträffat, som borde få dem som då hävdade nödvändigheten av en lagfäst rätt för föräldrar att aga barn att tänka om. Under motivering att kroppsaga knappast kunde undvaras, även om den helst borde undvikas, inskrevs i föräldrabalken 6 kap. 3 § en bestämmelse att föräldrar för barns tillrättavisande ägde använda de uppfostringsmedel som med hänsyn till deras ålder och övriga omständigheter finge anses lämpliga. Med dessa ord uttrycktes att man inte ansåg sig kunna frånta föräldrar den rätt som av ålder tillkom dem att med användande av fysiskt våld aga eller tillrättavisa sina barn och bringa dem till lydnad. I riksdagsdebatten framhölls att denna bestämmelse i föräldrabalken kunde komma att verka så att vissa gärningar, som eljest skulle ha bedömts som misshandel, komme att undgå åtal och straff. Riksdagen avfärdade emellertid dessa farhågor med ett uttalande att mera kraftiga former av aga borde undvikas. Utvecklingen efter föräldrabalkens ikraftträdande har visat att lagrummet i fråga inte inneburit något effektivt skydd för övergrepp mot barn. De senaste åren har inträffat ett stort antal fall av upprörande misshandelsbrott mot barn ofta i mycket späd ålder med bestående skador och även dödsfall som följd.

Den allmänna opinionen har blivit uppmärksam på dessa missförhållanden och krävt att samhället genom skärpt lagstiftning skall tillvarata barnets behov av skydd mot fysiskt våld från föräldrar och vårdnadshavare så att barnmisshandel förhindras. Justitiedepartementet utarbetade en promemoria med förslag till viss ändring av föräldrabalken syftande till att understryka inställningen att kroppsaga i princip bör undvikas. Efter remissbehandling har till riksdagen i proposition nr 96 föreslagits en sådan ändring av föräldrabalken 6 kap. 3 § att för barnets tillrättavisande ej må användas andra uppfostringsmedel än sådana som är lämpliga med hänsyn till barnets ålder och övriga omständigheter. Enligt vår uppfattning är denna ändring närmast av redaktionell art och inte ägnad att bidra till en ändrad inställning till användande av fysiskt våld mot barn.

I promemorian sägs att ett borttagande av aganderätten skulle medföra

att varje handgriplig tillrättavisning — även av lindrig art — skulle likställas med rättsstridig misshandel. Vi kan inte finna att dessa farhågor är berättigade. Brottsbalkens bestämmelser om misshandel är så avfattade att sådana obetydliga åtgärder och lätta tillrättavisningar som normalt kan förekomma utan avsikt att åsamka barnet vare sig nämnvärd smärta eller skada inte kan komma att falla därunder. Denna vår åsikt har stöd i remissyttrandet från hovrätten över Skåne och Blekinge, som anser att de uttalanden från föräldrabalkens förarbeten som åberopas i promemorian är föråldrade och inte utgör någon hållbar invändning mot en mera radikal ändring av 6 kap. 3 § föräldrabalken. Sådan lindrig aga som kan vara tillåtlig faller utan några särskilda förbehåll utanför vad som i brottsbalken avses som misshandel. I propositionen framhålls som ytterligare skäl att inte kriminalisera aga att föräldrar kan bli tvungna att övervinna ett visst motstånd från barnets sida, när det gäller att se till att barnet inte skadar sig självt eller andra eller till äventyrs begår brott. Den skyldighet att ha uppsikt över barnet som åläggs föräldrarna enligt föräldrabalken innefattar givetvis en skyldighet att i möjligaste mån skydda barnet från faror av olika slag. De åtgärder som kan erfordras för att åvägabringa detta skydd kan rimligtvis inte bli betraktade som misshandel i lagens mening. Även om därvid skulle förekomma ett visst fysiskt våld, måste detta i den uppkomna intressekollisionen och då syftet är ett helt annat än att skada barnet falla utanför ramen för misshandel.

Den föreslagna lydelsen av bestämmelsen är behäftad med samma fel som det ursprungliga stadgandet. Genom att vissa former av aga alltjämt kommer att tolereras som ett lämpligt uppfostringsmedel blir gränsdragningen till straffbar misshandel alltjämt oklar. Departementschefen ansluter sig till den uppfattning som kommit till allmänt uttryck i remissyttrandena att våld i alla former mot barnets person är olämpligt. Ändå är han inte beredd att förorda en sådan ändring i föräldrabalken att kroppsaga helt förbjuds.

Enligt vår uppfattning är det enda sättet att komma till rätta med den förlegade opinion som tillåter stryk som uppfostringsmedel att lagstiftningen ges en sådan utformning att därav klart framgår att aga inte betraktas som ett lämpligt uppfostringsmedel och alltså inte är tillåten. Det ligger i sakens natur att det är svårt att skydda barn mot övergrepp i deras egen miljö, men den första förutsättningen måste dock vara att inte lagstiftningen inger tvivel om att misshandel av barn skall straffas lika strängt som misshandel av vuxna. Det får inte finnas någon lagstadgad rätt att slå barn under benämningen aga som uppfostringsmedel.

Vi delar helt den uppfattning som kommit till uttryck i justitiekanslerns remissyttrande att det är mindre tillfredsställande att i föräldrabalken införa ett uttryckligt förbud mot att använda olämpliga uppfostringsmedel.

I den mån ett sådant förbud avser handlingar som är straffbelagda enligt brottsbalken förefaller det helt onödigt med en sådan föreskrift i föräldrabalken.

I likhet med hovrätten över Skåne och Blekinge anser vi att ifrågavarande lagrum i föräldrabalken bör ange de elementära dragen i den psykiska omvårdnad som föräldrar bör bereda sina barn. Förutom skyldigheten att ha uppsikt över barnet bör den innehålla en bestämmelse att föräldrar städse skall iaktta barnets bästa. Lämpligen kan detta sammanföras i en mening på sätt nedan föreslås.

Med åberopande av vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte besluta att för sin del antaga följande

*Förslag
till
Lag*

om ändrad lydelse av 6 kap. 3 § föräldrabalken.

Härigenom förordnas, att 6 kap. 3 § föräldrabalken skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

6 KAP.
3 §.

Föräldrarna *have* uppsikt över barnet *samt äge för barnets tillrättvisande använda de uppfostringsmedel som med hänsyn till dess ålder och övriga omständigheter må anses lämpliga.*

Föräldrarna *hava* uppsikt över barnet *och skola städse iakttaga barnets bästa.*

Stockholm den 19 april 1966

Ingrid Gärde Widemar (fp)

Bengt Sjönell (cp)